

100 РОКІВ
АСОЦІАЦІЇ РЕВОЛЮЦІЙНОГО
МИСТЕЦТВА УКРАЇНИ

Найбільше мультидисциплінарне мистецьке об'єднання
авангардистів в світі

AVANT-GARDE

K Y I V F E S T

АРМУ найбільше мультидисциплінарне мистецьке об'єднання авангардистів у світі

Кількість учасників - понад 200 осіб

ДАТА ЗАСНУВАННЯ
25 СЕРПНЯ 1925 РОКУ

секції

живопис
скульптура
графіка
архітектура
театр
виробниче
мистецтво
фотографія

філії

Київ
Харків
Одеса
Дніпро
Бахмут
Межигір'я
Умань

Перший всеукраїнський з'їзд членів АРМУ
відбувся 03.07.1926 в м. Харків

200 + учасників

О. Бізюков
О. Богомазов
М. Бойчук
М. Бурачек
М. Глущенко
П. Голуб'ятников
О. Довженко
В. Єрмілов
М. Жук
В. Меллер
В. Пальмов
В. Седляр
В. Татлін
С. Налепинська-Бойчук
О. Хвостенко-Хвостов
О. Павленко
І. Падалка та інші

АРМУ найбільше мультидисциплінарне мистецьке об'єднання авангардистів у світі

Кількість учасників - понад 200 осіб

І. СЛУХАЛИ: Доповідь Центрального Правління АРМУ допов. тов. СЕДЛЯР.

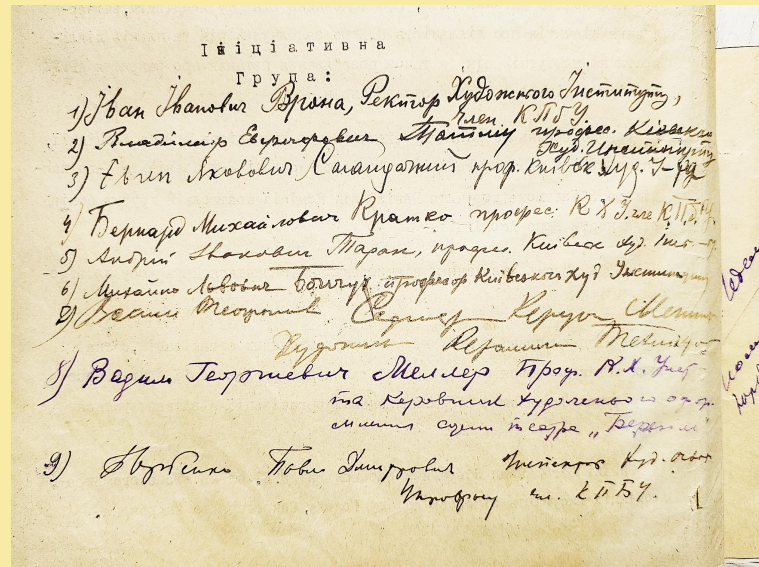
Тов. СЕДЛЯР зауважує що це є перша доповідь АРМУ в НКО.

засновано
Асоціацію 25-го серпня 1925 року в м.Київі на організаційних зборах, де було присутніми 20 чоловік. Далі доповідач наведе дані:

І/ про склад членів АРМУ та керуючих органів,

АРМУ було засновано на організаційних зборах 25 серпня 1925 року. До ініціативної групи засновників та авторів статуту АРМУ увійшли:

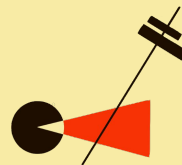
1. Іван Іванович ВРОНА
2. Володимир Євграфович ТАТЛІН
3. Євген Якович САГАЙДАЧНИЙ
4. Бернад Михайлович КРАТКО
5. Андрій Іванович ТАРАН
6. Михайло Львович БОЙЧУК
7. Василь Теофілович СЕДЛЯР
8. Вадим Георгійович МЕЛЛЕР
9. Павло Дмитрович ГОРБЕНКО

Іван Іванович ВРОНА

1887 — 1970

Ректор КХІ, засновник та голова Центрального бюро АРМУ

Іван Врона показав себе як успішний організатор. Саме він зміг перетворити Київський художній інституту (КХІ) на потужний виш, який став платформою для формування АРМУ. Завдяки підтримці викладачів та студентів склад АРМУ швидко наповнився новими членами серед викладачів та студентів. У 1926 році АРМУ підтримали осередки художньої освіти в Харкові, Одесі, Дніпрі, Бахмуті, Межигір'ї та Умані створивши окремі філії об'єднання в цих містах.

1924-1930 рр. — ректор Київського художнього інституту (КХІ).

1925-1932 рр. — один із засновників і голова Центрального бюро АРМУ.

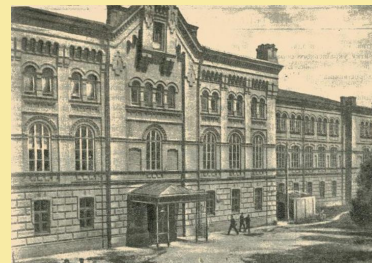
1925-1930 рр. — директор Київського музею західного та східного мистецтва (тепер Музей Варвари і Богдана Ханенків).

1926-1930 рр. — голова Вищої кінорепертуарної комісії при Наркомосі УСРР.

1930-1932 рр. — завідував Київською філією Державного видавництва України.

1933-го р. був репресований, позбавлений волі на п'ять років.

1944-1952 рр. — начальник сектору, а в 1956-1970 рр. — завідувач сектору Інституту теорії та історії архітектури в складі Академії архітектури УРСР.

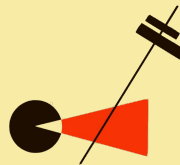

У факційній майстерні педагогічного факультету.

Іван Іванович ВРОНА

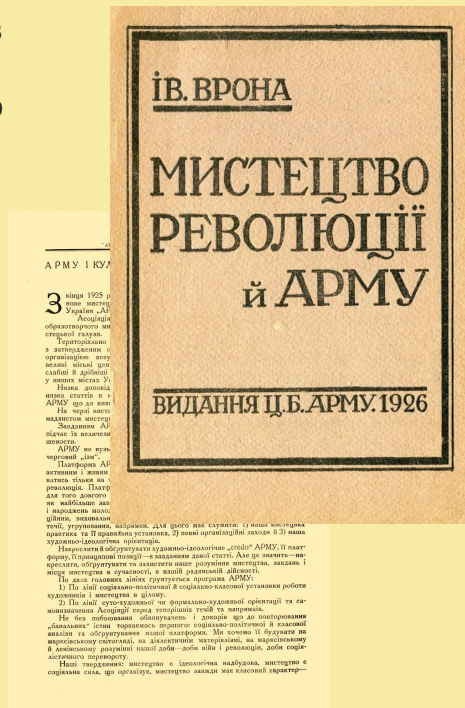
1887 — 1970

Ректор КХІ, засновник та голова Центрального бюро АРМУ

У 1926 році Іван Врона опублікував низку статей та видав брошуру **“Мистецтво революції й АРМУ”**, в яких описав головні засади нового об'єднання. Якщо підсумувати його тези, то **АРМУ** мала на меті:

1. Зміцнити культурну автономію УСРР від російського впливу.
2. Підтримати авангардні пошуки (форми) та проєвропейський вектор в українській культурі.
3. Забезпечити митцям гідні умови праці, включно з організацією та висвітленням мистецьких подій.
4. Наблизити мистецтво та виробництво. Скасувати нерівність між образотворчим мистецтвом та дизайном.
5. Сприяти пошуку українського національного стилю на засадах професійного мистецтва.

АРМУ І КУР

З

Вісник 1926 р.

Вісник мистецтва

Вісник мистецтва

Вісник мистецтва

Вісник мистецтва

Вісник мистецтва

Вісник мистецтва

Вісник мистецтва

Вісник мистецтва

Вісник мистецтва

Вісник мистецтва

Вісник мистецтва

Вісник мистецтва

Вісник мистецтва

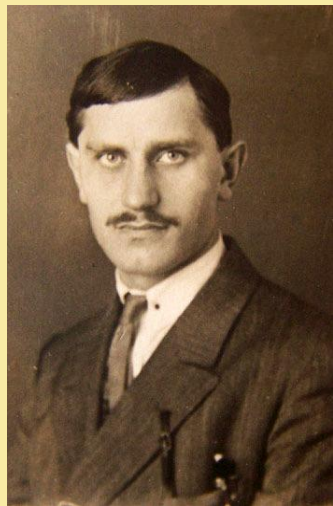
Вісник мистецтва

Вісник мистецтва

Василь Феофанович СЕДЛЯР

1899 — 1937

Директор МХКТ, засновник та член Центрального бюро АРМУ

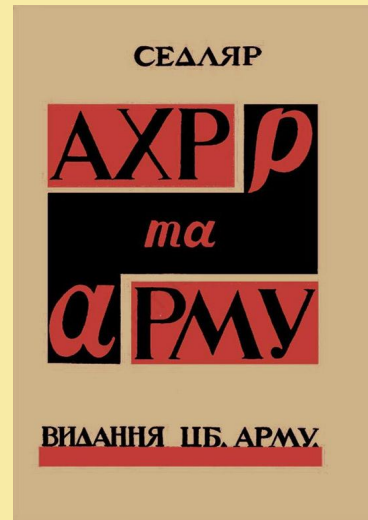
Окрім І. Врони ідеологом АРМУ був відомий бойчукіст Василь Седляр.

Разом вони наважуються відкрито критикувати улюблене Й. Сталіним російське об'єднання АХРР (Асоціація художників революційної Росії), яке всупереч авангарду пропагувало свій мистецький метод героїчного реалізму, що пізніше отримав назву соцреалізм.

У критиці АХРР В. Седляр був навіть радикальніше та ґрунтовніше І. Врони. Про це свідчить його брошура “АХРР та АРМУ”, в якій він переконливо порівнює принципи цих двох об'єднань.

На його думку: “АХРР підмінив стиль - стилізацією, і це мусіло неминуче статися, бо питання стилю є перш за все питання форми в мистецтві. А АХРР оголосив війну формальним шуканням”

МХКТ – Межигірський художньо-керамічний технікум

Програмні принципи та склад АРМУ

У програмних тезах І. Врони декларується ідея необхідності об'єднання митців різних напрямів та угруповань. Водночас на практиці у складі АРМУ переважали авангардисти — як ідеологічно, так і чисельно.

Загалом склад АРМУ можна умовно розділити на три групи:

Ліве крило: В. Татлін, О. Богомазов, В. Меллер, В. Пальмов, П. Голуб'ятников та інші;

Бойчукісти: М. Бойчук, В. Седляр, І. Падалка, С. Налепинська-Бойчук, О. Павленко та інші;

Праве крило: О. Сімонов, С. Прохоров, А. Черкаський, С. Кишинівський, О. Шовкуненко та інші.

Через прихильність І. Врони до М. Бойчука найвпливовішою групою стали саме бойчукісти. Це відбилося і в програмних засадах АРМУ — зокрема, в концепції пошуку нового стилю на основі найсуттєвіших досягнень світового мистецтва, в принципі рівності різних видів мистецтва та ідеї узгодження творчих задач із традиціями та побутом українського народу.

Про близькість позицій І. Врони до бойчукістів, а також про їхню впливовість в АРМУ, зазначали у своїх публікаціях М. Семенко, А. Петрицький та В. Пальмов.

Асоціація, являючи собою доброхитню федерацію художників і митців різних напрямків і угруповань, ставить умовою своєї праці безкомпромісовий критичизм що-до мистецтва минулого й сучасности,

неннях світового мистецтва, АРМУ мислить однак практично творчу працю як перейняту шуканням форм, що відповідають національним особливостям роб.-сел. мас України.

I Всеукраїнська виставка АРМУ

19 березня - 25 квітня 1927 р.

О. Хвостенко. "Любов до трьох помаранчів"

П. Кодьєв. Два світи. 1927

Після серії публікацій, а також виступів І. Врони та В. Седляра на зустрічах із художниками, АРМУ почала підготовку до виставкової діяльності. Першими відбулися виставки окремих осередків АРМУ в Києві, Одесі та Дніпрі. Вони допомогли виявити найкращі твори для більш масштабної мистецької події – "I Всеукраїнської виставки АРМУ" в Харкові, на якій вже були представлені всі філії об'єднання.

Критики відзначили АРМУ як потужне мультидисциплінарне об'єднання, яке протистоїть хаосу та дезорганізації, що лишилися після воєн визвольних змагань 1917-1921 рр.

Василь Єрмилов
на виставці АРМУ. 1927

I Всеукраїнська виставка АРМУ

19 березня - 25 квітня 1927 р.

В. Седляр. Портрет
Оксани Павленко.
1926 – 1927.

М. Рокицький.
Біля яблуні.
Ескіз до картини. 1928.

Серед творів представників школи М. Бойчука, критика відзначила «Портрет Оксани Павленко» В. Седляра, «Погромилені» і «Портрет матері» М. Шехтмана, «Селянина» І. Липківського, «Барикади» О. Мизіна, композиції на сільські теми К. Гвоздика і «Біля Яблуні» М. Рокицького, а також низку творів небіжчика Т. Бойчука

Секції АРМУ:

Одразу після заснування, АРМУ взяло курс на мультидисциплінарність. На виставках АРМУ були окремі секції живопису, графіки, скульптури, театру, виробничого мистецтва, архітектури та фотографії відповідно творчим професіям їх учасників. Загалом в об'єднанні також були мистецтвознавці, поліграфісти та арт-критики.

ЖИВОПИС

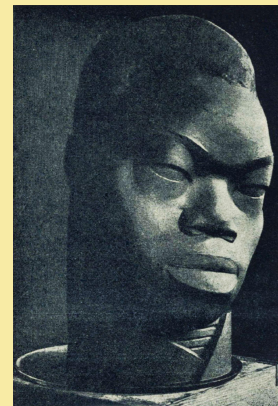
Олександр Богомазов
Спогади про Кавказ. 1916 р.

ГРАФІКА

Михайло Бойчук
Пастух. початок 1910 рр.

СКУЛЬПТУРА

Петро Мітковицер
Голова негра. 1927 р

Секції АРМУ:

Одразу після заснування, АРМУ взяло курс на мультидисциплінарність. На виставках АРМУ були окремі секції живопису, графіки, скульптури, театру, виробничого мистецтва, архітектури та фотографії відповідно творчим професіям їх учасників. Загалом в об'єднанні також були мистецтвознавці, поліграфісти та арт-критики.

ТЕАТР

О. Хвостенко-Хвостов. Любів до трьох помаранчів

ВИРОБНИЧЕ МИСТЕЦТВО

Вироби Межигірського художньо-керамічного технікуму. 1927

Секції АРМУ:

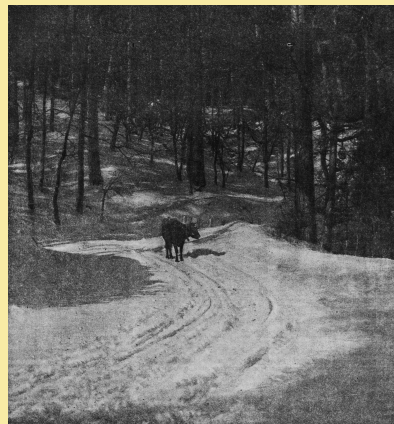
Одразу після заснування, АРМУ взяло курс на мультидисциплінарність. На виставках АРМУ були окремі секції живопису, графіки, скульптури, театру, виробничого мистецтва, архітектури та фотографії відповідно творчим професіям їх учасників. Загалом в об'єднанні також були мистецтвознавці, поліграфісти та арт-критики.

АРХІТЕКТУРА

Я. Штейнберг. Проект клубу
будівельників

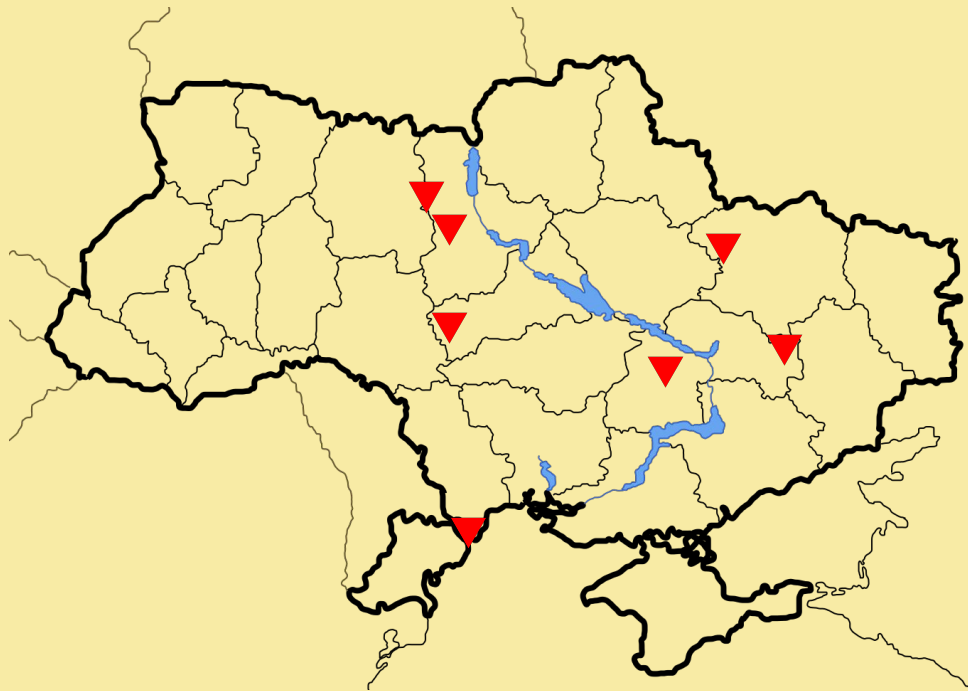
ФОТОГРАФІЯ

Сипягін. Зимомою в лісі

Філії АРМУ

Виставкова діяльність допомогла зміцнити зв'язки асоціації з найбільшими містами України. У 1927 році АРМУ налічувала 7 філій у **Києві, Харкові, Одесі, Дніпрі, Бахмуті, Умані та Межигір'ї**, містах, які активно брали участь у виставках об'єднання. Також окремі члени об'єднання були в Парижі, Кам'янець-Подільську, Пирятині, Санджарах та Житомирі.

Всеукраїнська виставка «10 РОКІВ ЖОВТНЯ»

1927 р.

Після успішного старту виставкової діяльності наступним етапом для АРМУ стала підготовка до наймасштабнішої мистецької події 1920-х років Всеукраїнської виставки «10 РОКІВ ЖОВТНЯ» яка відкрилася в листопаді 1927 року в Харкові.

Окрім АРМУ на виставці були представлені найбільші мистецькі об'єднання доби: **ОСМУ** та **АХЧУ**. На відкриття у новозбудованому корпусі Д будинку Держпромисловості прийшов сам нарком освіти М. Скрипник. Після Харкова виставка була показана також в Києві та Одесі.

Серед учасників від АРМУ: О. Богомазов, М. Бойчук, М. Глущенко, П. Голуб'ятников, В. Єрмілов, В. Меллер, В. Пальмов, В. Седляр, С. Налепинська-Бойчук, О. Бізюков, О. Хвостенко-Хвостов, О. Павленко, І. Падалка та ін.

В. Ємілов. Оформлення виставки «10 РОКІВ ЖОВТНЯ»

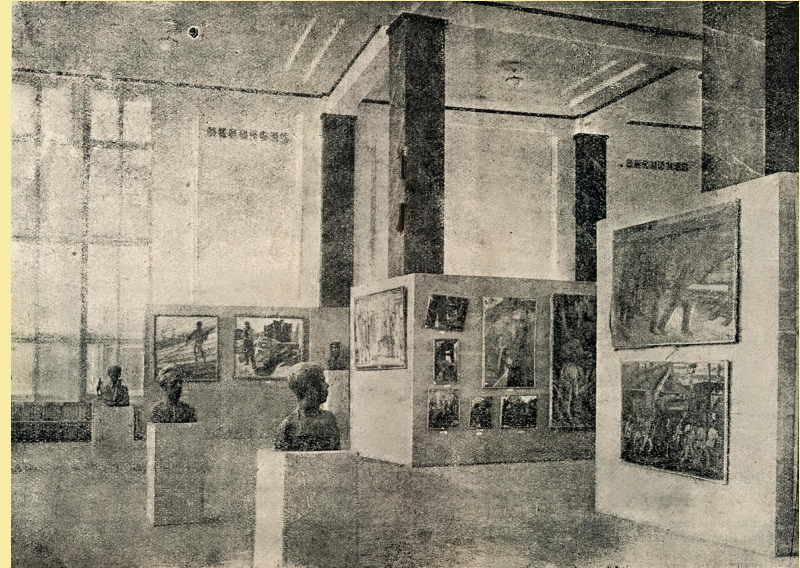
Всеукраїнська виставка «10 РОКІВ ЖОВТНЯ»

1927 р.

Після успішного старту виставкової діяльності наступним етапом для АРМУ стала підготовка до наймасштабнішої мистецької події 1920-х років Всеукраїнської виставки «10 РОКІВ ЖОВТНЯ» яка відкрилася в листопаді 1927 року в Харкові.

Окрім АРМУ на виставці були представлені найбільші мистецькі об'єднання доби: **ОСМУ та АХЧУ**. На відкриття у новозбудованому корпусі Д будинку Держпромисловості прийшов сам нарком освіти М. Скрипник. Після Харкова виставка була показана також в Києві та Одесі.

Серед учасників від АРМУ: О. Богомазов, М. Бойчук, М. Глущенко, П. Голуб'ятников, В. Єрмілов, В. Меллер, В. Пальмов, В. Седляр, С. Налепинська-Бойчук, О. Бізюков, О. Хвостенко-Хвостов, О. Павленко, І. Падалка та ін.

Експозиція вистави «10 РОКІВ ЖОВТНЯ»
в харківському Держпромі

1927 p.

Окрім АРМУ на виставці були представлені найбільші мистецькі об'єднання доби: **ОСМУ** та **АХЧУ**. На відкриття у новозбудованому корпусі Д будинку Держпромисловості прийшов сам нарком освіти М. Скрипник. Після Харкова виставка була показана також в Києві та Одесі.

Серед учасників від АРМУ: О. Богомазов, М. Бойчук, М. Глущенко, П. Голуб'ятников, В. Єрмілов, В. Меллер, В. Пальмов, В. Седляр, С. Налепинська-Бойчук, О. Бізюков, О. Хвостенко-Хвостов, О. Павленко, І. Падалка та ін.

«10 РОКІВ ЖОВТНЯ» в Києві в будинку ВУАН

Всеукраїнська виставка «10 РОКІВ ЖОВТНЯ» 1927 р.

О. Довгаль. Стайня
1927

О. Богомазов. Правка пил.
1927

В. Седляр.
Розстріл у Межигір'ї. 1927.

Твори членів АРМУ

2-га Всеукраїнська художня виставка Народного комісаріата освіти УСРР

Друга виставка в цілому значно поступалася першій.

І Врона писав з цього приводу: «Асоціацій і об'єднань на виставці не видно, формальних течій, напрямків і шкіл організація виставки не виявила, фізіономії виставки немає»

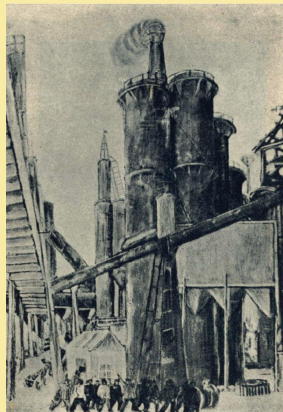
Якщо на першій всеукраїнській художній виставці «10 років Жовтня» у Харкові у 1927 р. експонувалося 1300 творів 223 художників, то на другій у 1929 році відповідно 735 твори і 203 художники, на третій у 1930 році – 362 твори і 149 художників.

2-га Всеукраїнська художня виставка НКО УСРР

2-га Всеукраїнська художня виставка Народного комісаріата освіти УСРР

Кисиленко Зміна 1929

М. Шехтман.. Переселенці. 1929.

О. Бізюков Пиляри 1929

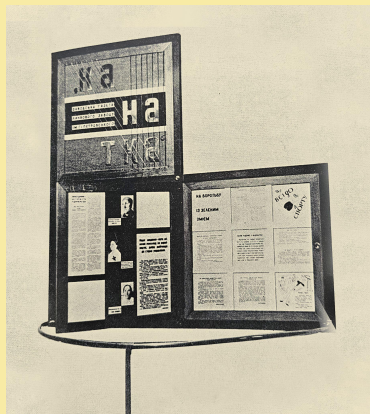
Твори членів АРМУ

Участь АРМУ у виставках за кордоном

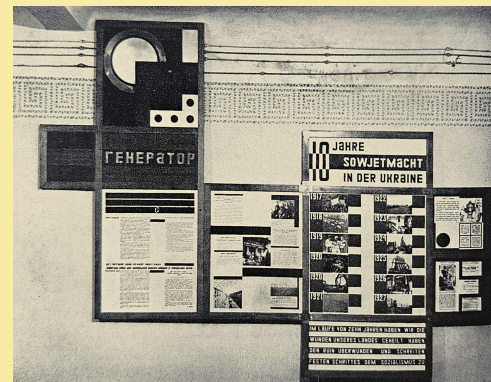
АРМУ активно популяризувала українське мистецтво за кордоном. Її учасники брали участь у виставках в Німеччині, Голландії, Швеції, Данії, Англії, Франції, та навіть у Японії.

Показовим прикладом є міжнародна активність **Василя Єрмилова** — одного з провідних представників АРМУ. У 1928-го йому доручили оформлення українського відділу павільйону СРСР на Міжнародній виставці “Преса” в Кельні. Поруч із ним свої роботи представили Вадим Меллер та Іван Падалка.

У 1930 році велика виставка радянського мистецтва у Стокгольмі стала ще одним етапом міжнародного визнання: значна частина експонатів була продана, зокрема графічні твори Василя Касіяна, Івана Падалки, Олександра Довгаля, Софії Налепінської-Бойчук та інших членів АРМУ.

В. Єрмилов. Стенди на Міжнародній виставці “Преса” в Кельні

В. Єрмилов. Стенди на Міжнародній виставці “Преса” в Кельні

Учасники від АРМУ на Венеційській бієнале

У 1928 та 1930 роках члени АРМУ брали участь у міжнародній Венеційській бієнале.

1928 р. – М. Бойчук, К. Бородіна, К. Гвоздик, К. Єлева, А. Іванова, І. Липківський, О. Мізин, В. Седляр,

1930 р. – О. Богомазов, О. Довгань, В. Касіян, С. Налепинська-Бойчук, І. Падалка, В. Седляр.

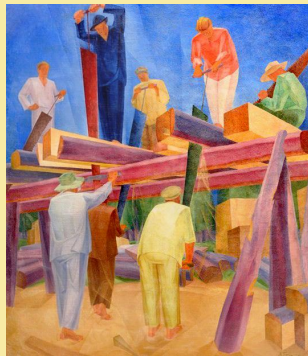
Італійська преса високо оцінила твори школи М. Бойчука, відзначивши в їх творчості майстерне поєднання європейської художньої традиції з народним примітивом.

Українська секція на Венеційській бієнале 1928 року

В. Седляр. Портрет
Оксани Павленко.
1926 – 1927.

Олександр Богомазов. Пілярі. 1929.

В. Седляр.
Розстріл у Межигір'ї. 1927.

К. Єлева. Жінка за столом.
1926–1928

АРМУ в історичному контексті

Навчання у Київській
рисувальній школі М.
Мурашка

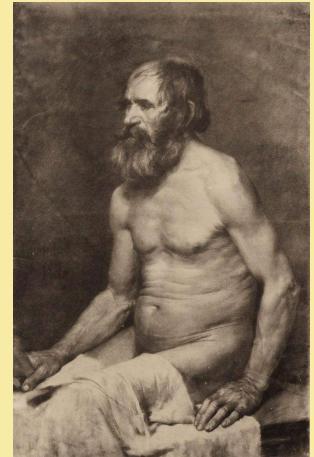
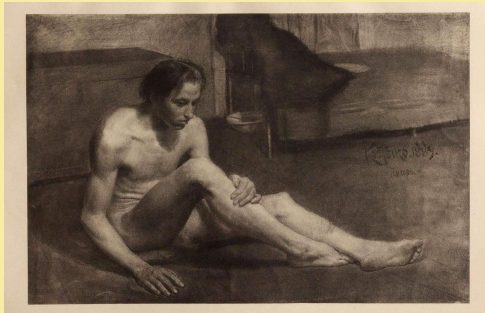
Заснування АРМУ стало можливим після того як Київ став центром художньої освіти в Україні.

З початку з'явилася Київська рисувальна школа заснована М. Мурашко потім на її основі постало Київське художнє училище 1900-1920 р.

Можливість отримувати художню освіту в Києві стримала еміграцію до Росії та сприяла концентрації митців в Україні, зокрема появи нових літературних та мистецьких об'єднань серед яких: «Ланка» та «Кільце».

Викладачі та учні Київського
художнього училища

АРМУ в історичному контексті

Професори Української академії мистецтв. Стоять (зліва направо): Георгій Нарбут, Василь Кричевський, Михайло Бойчук. Сидять: Абрам Маневич, Олександр Мурашко, Федір Кричевський, Михайло Грушевський, Іван Стешенко, Микола Бурачек. Кінець 1917 р.

УАМ українська академія мистецтв 1917 р.

Утворення Української народної республіки УНР у 1917 році дало поштовх для здійснення давньої мрії - заснування закладу вищої художньої освіти - **Української академії мистецтв (УАМ)**, фундаторами якої стали Михайло Грушевський, Іван Стешенко,

науковці: Дмитро Антонович, Григорій Павлуцький, художники: Василь Кричевський, Федір Кричевський, Михайло Бойчук, Олександр Мурашко, Георгій Нарбут, Микола Бурачек, Михайло Жук, Абрам Маневич. **Пізніше серед фундаторів УАМ саме М. Бойчук найбільше наполягав на потребі в оновленні вищої художньої освіти в Україні відповідно світовим авангардним тенденціям в мистецтві.**

Будинок Центральної Ради, в якому відбувалось урочисте відкриття УАМ

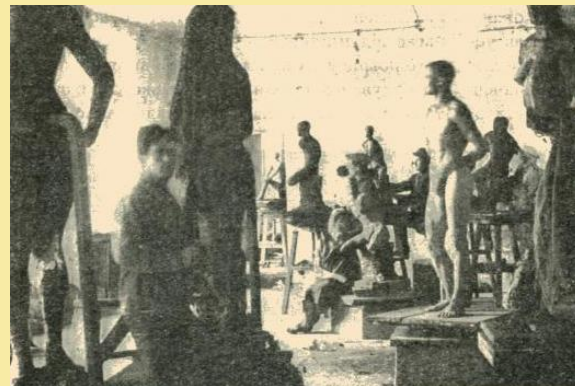
АРМУ в історичному контексті

Київ, Вознесеньський узвіз 20, КХІ (тепер
НАОМА)

Викладачі КХІ М. Козик, О. Богомазов, Л.
Крамаренко, І. Врона, М. Бойчук, кінець
1920-х рр.

Навчальний процес в КХІ

Після приходу радянської влади УАМ було реорганізовано у 1922 р. на Київський інститут пластичних мистецтв (КІПМ), а у 1924 на **Київський художній інститут (КХІ)**, в якому викладало багато відомих авангардистів **О. Богомазов, П. Голуб'ятников, В. Меллер, В. Пальмов, В. Татлін та навіть К. Малевич**. Більшість з них активно взаємодіяли з архітекторами, театрами та літераторами стаючи членами їх об'єднань та освітніх центрів. Серед них «Аспанфут», «Березіль», «Гарт», та культурно-освітня організація «Культур-Ліга».

Культур-Ліга

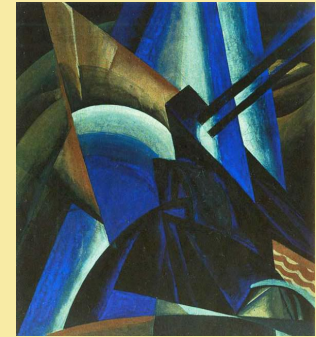
Марк Епштейн.
Віолончеліст.
Поч. 1920-х рр.

Иссахар Бер Рибак. Денна
молитва. Кін. 1910-х рр.

Иссахар Бер Рибак. Стара жінка та коза.
1918-1923 рр.

Сарра Шор. Схід.
Кін. 1910-х рр.

Особливо примітною є Культур-Ліга. Заснована у **січні 1918 року за часів уряду УНР**, вона поєднувала в собі функції освітнього закладу та мистецького об'єднання. Подібною організацією був також німецький Баухауз. Їх приклад підказав засновникам АРМУ, на яких засадах варто будувати нове мистецьке об'єднання.

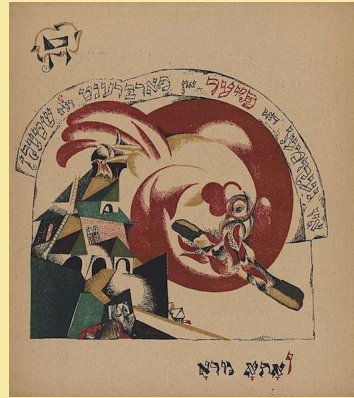
Культур-Ліга ставила собі за мету об'єднати єврейські традиції зі здобутками нового європейського мистецтва. Серед її членів було чимало молодих художників, що навчались у студії Олександри Екстер.

Вже у 1919 році Культур-Ліга в Україні створила 63 школи, 54 бібліотеки, мала власне видавництво, велику Студію єврейського мистецтва й театру в Києві, а також численні менші театральні гуртки та хори. В середині 1920-х рр. один з членів Культур-Ліги **Марк Епштейн увійшов до складу київського відділення АРМУ.**

Культур-Ліга

М. Епштейн. Обкладинка
дитячого журналу. 1922
р.

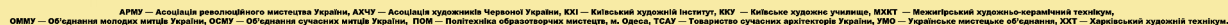

Е. Лисицький
Ілюстрація. 1919 р.

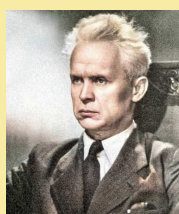
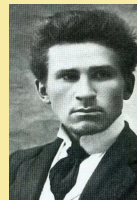
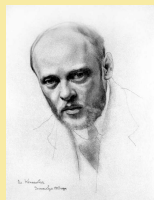
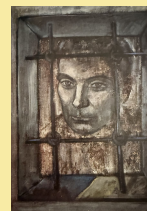

О. Судомора.
Обкладинка книжки Л.
Квітко. 1928 р.

Однією із головних складових Культур-Ліги була видавнича діяльність, до якої долучилась значна кількість художників авангардистів того часу. Наприклад, до оформлення збірки поезій Давида Гофштейна 1922 року був запрошений Марк Шагал. Найпомітнішим полем для розвитку книжкової графіки Культур-Ліги стали видання для дітей, які оформлювали Іссахар-Бер Рибак, Сара Шор, Ель Лисицький та інші видатні художники.

Провідні митці АРМУ

Михайло Львович Бойчук

1882 — 1937

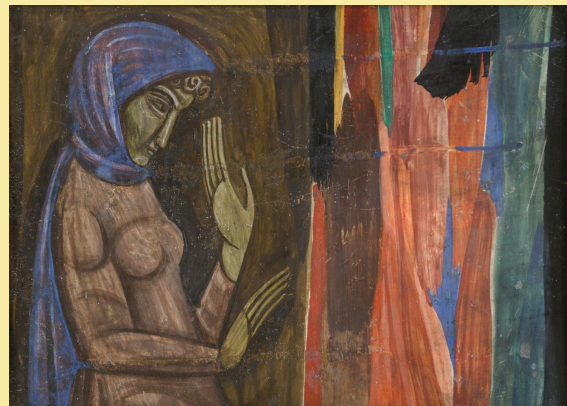

Михайло Бойчук — український художник, представник розстріляного відродження. Народився в селі Романівка на Тернопільщині. В своїй творчості синтезував елементи народного мистецтва, візантійського живопису та класичного авангарду.

Навчався у Відні, Кракові, Мюнхені та Парижі. У Франції сформував коло однодумців “неовізантистів”, яке помітив та підтримав відомий французький критик Г. Аполлінер. Після повернення до Києва був одним із засновників Української академії мистецтва (1917), де очолив майстерню монументального живопису.

У 1925 став співзасновником АРМУ. Виконував розписи у Києві, Харкові, Одесі. У 1937 році разом з найближчими учнями та однодумцями був репресований і розстріляний. Реабілітований посмертно.

Учні та однодумці: Тимофій Бойчук, Висиль Седляр, Іван Падалка, Оксана Павленко, Онуфрій Бізюков, Кирило Гвоздик, Антоніна Іванова, Сергій Колос, Олександр Мизін, Микола Рокицький, Віра Бура-Мацапура та багато інших

Дівчина, 1915 р.

Налепинська-Бойчук Софія Олександрівна

1884 — 1937

Софія Налепинська-Бойчук — українська художниця-графік, книжкової і станкової гравюри, представниця школи «бойчуківців». Народилася у місті Лодзь (Польща), навчалася у

Парижі в Академії Рансон, де познайомила з Михайлом Бойчуком, який став її чоловіком і творчим соратником. У 1925–1929 роках викладала графіку у Київському художньому інституті. Розробила власну стилістику, що поєднувала лаконізм лінії, площинність композиції, спираючись на традиції іконопису й народного мистецтва. Її роботи — ілюстрації, портрети, ескізи, ліногравюри — відзначалися гармонією форми й змісту.

У 1937 році разом із чоловіком та учнями була репресована й розстріляна. Реабілітована посмертно. Софія Налепинська-Бойчук увійшла в історію українського мистецтва як одна з найвизначніших художниць-графіків міжвоєнного періоду.

Ілюстрація до вірша Т. Шевченка "Мені тринадцятий минало". 1927 р.

Павленко Оксана Трохимівна

1896 — 1991

Оксана Павленко — українська художниця монументального та станкового живопису, художньої кераміки, рисунку, представниця школи бойчукістів. Народилася в с. Валява на Черкащині. Навчалася у Київському художньому училищі, далі — в Українській академії мистецтва в майстерні Михайла Бойчука.

Ще студенткою, у 1919 році, вона приєдналася до розпису Луцьких казарм у Києві, а у 1933–35 роках Червонозаводського театру в Харкові. У середині 1920-х увійшла в склад АРМУ.

Викладала в Межигірському художньо-керамічному технікумі, працювала разом з Іваном Падалкою та Василем Седляром. Її твори вирізнялися увагою до народних образів жінок: матерів, працівниць, селянок.

Спогади Оксани Павленко внесли величезний внесок у знання про українське мистецтво 1920-х років та школу Михайла Бойчука.

Малюнок Оксани Павленко
1910 р., з колекції Музею історії міста Києва

Падалка Іван Іванович

1894 — 1937

Іван Падалка — український живописець, графік, представник школи Михайла Бойчука, один із провідних майстрів українського монументального мистецтва 1920–1930-х років. Народився в селі Жорнокльови (нині Полтавська область). Навчався в Миргородському художньо-промисловому училищі,

далі — у Київській художній школі та в Українській академії мистецтва, де став учнем Бойчука.

Працював у Києві, Межигір'ї та Харкові, викладав у художніх закладах, брав участь у створенні монументальних розписів у Києві, Харкові, Одесі, зокрема, Селянському санаторії на Хаджибейському лимані.

Брав участь у виставках в Україні й за кордоном, зокрема на Венеційській бієнале 1930 року. У 1936 році заарештований, у 1937 розстріляний. Реабілітований посмертно.

Полівниці. 1928 р.

Бізюков Онуфрій Терентійович

1897 — 1986

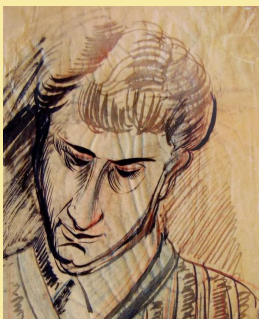
Онуфрій Бізюков — український живописець, бойчукіст. Навчався в Миргородському художньо-промисловому училищі (до 1918), з 1923 до 1930 — у Київському художньому інституті в майстерні монументального живопису М. Бойчука.

Викладав у київському художньому технікумі (1920–1931). Був членом Асоціації революційного мистецтва України. У співпраці з бойчукістами працював над монументальними розписами: оформленням санаторію на Хаджибейському лимані в Одесі.

Переживши репресії 1930-тих років, митець зосередився на станковому живописі — пейзажі, портреті, натюрморті. Бізюков — один із небагатьох бойчукістів, хто дожив до пізнього радянського часу, зберігши й трансформувавши засади школи М. Бойчука.

На плоту. 1932-1933 рр.

Седляр Василь Феофанович

1899 — 1937

Василь Седляр — український живописець, графік, бойчукіст. Народився на Полтавщині. Навчався в Українській академії мистецтва в Києві у М. Бойчука. Згодом став викладачем та директором Межигірського художньо-керамічного технікуму.

Седляр був не лише живописцем, а й блискучим графіком — його ілюстрації до «Кобзаря» Тараса Шевченка (1931) стали одними з найвідоміших у світі. Брав участь у створенні монументальних розписів у Києві, Харкові, Одесі. Седляр часто звертався до гостросоціальних сюжетів, зокрема у картинах «Розстріл у Межигір'ї», «Біля сільськогосподарської машини», окремих ілюстраціях до «Кобзаря».

У 1925 році став засновником та ідеологом Асоціації революційного мистецтва України (АРМУ), У 1936 році художника заарештували за сфабрикованими звинуваченнями, а 1937 року — розстріляли. Реабілітований посмертно.

Біля сільськогосподарської машини. 1931 р.

Меллер Вадим Георгійович

1884 — 1962

Вадим Меллер — український театральний художник, сценограф, живописець, один із провідних представників українського авангарду та головний художник театру «**Березіль**» Леся Курбаса. Навчався в Київському художньому училищі. Додатково здобував художню освіту у Німеччині та Франції, де познайомився з експресіонізмом, кубізмом та футуризмом.

Після повернення в Україну викладає у Київському інституті пластичних мистецтв, пізніше КХІ. З 1922 співпрацює з Лесем Курбасом у театрі «**Березіль**», розробляючи нові принципи конструктивістської сценографії.

У подальші десятиліття працював у театрах Києва, Харкова, займався живописом, викладав. Його ескізи театральних костюмів і сьогодні викликають захоплення як самостійні довершені твори.

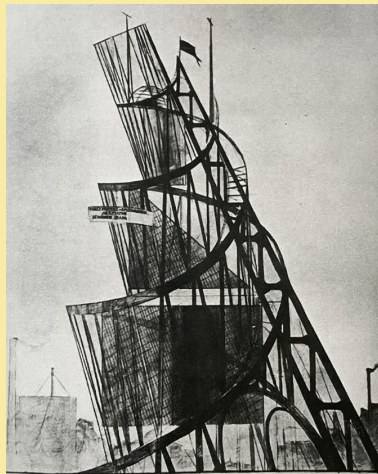
Татлін Володимир Євграфович

1885–1953

Володимир Татлін — один із найвпливовіших діячів світового авангарду, художник, педагог і реформатор мистецької освіти. Він поєднав інженерне мислення з художнім експериментом. Після навчання в Москві й подорожі до Парижа, де зустрів Пікассо, Татлін створив серію «контррельєфів», матеріалом для яких стали: метал, дерево та скло. У 1919 році він розробив проєкт

«Монумента III Інтернаціоналу» — гігантської спіралеподібної вежі. Цей проєкт став символом конструктивізму і ключовим твором для авангарду загалом. У 1925–1927 роках Татлін очолював теа-кінофотовідділення Київського художнього інституту та працював сценографом в Дитячому держтеатрі в Києві (пізніше Театр юного глядача). У цей період Татлін став учасником об'єднання АРМУ та співпрацював із футуристичним об'єднанням «Нова генерація». Його творчість втілила ідею єдності мистецтва, техніки й життя.

Богомазов Олександр Костянтинович

1880 — 1930

Олександр Богомазов — видатний український художник та теоретик авангарду, який поєднав інтелектуальну глибину з пластичною експресією. Народився 14 березня 1880 року на Сумщині. Навчався у Київському художньому училищі, де виявив прагнення до пошуків нової художньої мови.

У 1914 році написав трактат «Живопис і елементи», де осмислив У ньому О. Богомазов осмислив фундаментальні елементи та принципи композиції. Того ж року долучився до групи «Кільце», що стала одним з ранніх осередків українського авангарду.

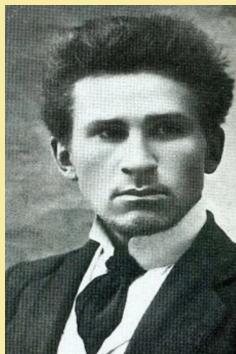
Після революції Богомазов викладав у Київському інституті пластичних мистецтв пізніше КХІ, був членом АРМУ, учасником виставок 1927–1929 років. Розробив навчальні програми з композиції, та кольорознавства. На відміну від деяких колег, що згодом приєдналися до інших об'єднань, Олександр Богомазов залишався в АРМУ до кінця життя.

Портрет доньки. 1928 р.

Пальмов Віктор Никандрович

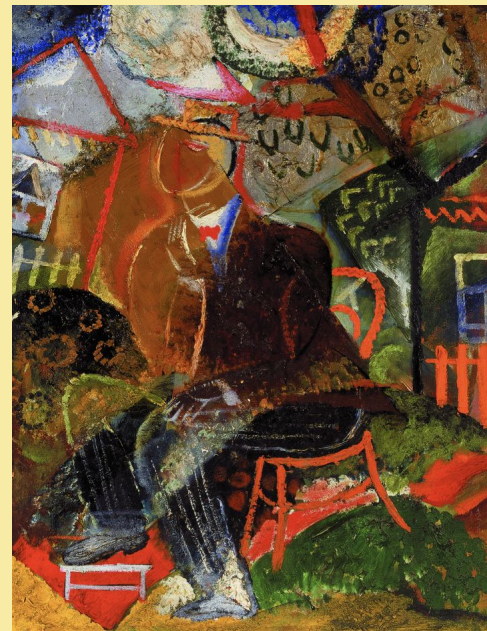
1888 — 1929

Віктор Пальмов — український художник, живописець, теоретик, авангарду 1920-х років. Народився в Самарі, навчався в Пензенському художньому училищі та Московському училищі живопису, скульптури й архітектури, де познайомився з Давидом Бурлюком, разом з яким у 1920 році виставляв свої роботи в Японії.

1925 року Пальмов переїхав до Києва, викладав у художньому інституті, став одним із провідних учасників АРМУ. Художник розробив власний творчий метод **«кольоропису»**, що полягав у створенні абстрактної колорової композиції до появи сюжету, коли колір ставав головним носієм емоції й змісту.

У 1927 році Пальмов залишив АРМУ, не поділяючи бойчукістського прагнення до монументальної системності, й заснував ОСМУ. Його живопис поєднував експресіоністичну силу й неопримітивну щирість, ставши важливим етапом у розвитку українського модернізму міжвоєнної доби.

Дачник. 1920 р.

Єрмилов Василь Дмитрович

1894 — 1968

Василь Єрмилов — український живописець, графік, сценограф, педагог, провідний представник українського авангарду. Народився й працював у Харкові. Навчався в Московському училищі живопису, скульптури й архітектури. У 1910–1920-х

роках Єрмилов долучився до футуристичних кіл Харкова, став співзасновником мистецького об'єднання «Авангард» (1925).

Як член Асоціації революційного мистецтва України (АРМУ), Єрмилов представляв українське авангардне мистецтво на всеукраїнських і закордонних виставках. Викладав у Харківському художньому інституті.

Разом із Борисом Косарєвим та іншими митцями прагнув синтезу мистецтва, архітектури, промислового і графічного дизайну. Його виставкові інсталяції, шрифти, меблі, рекламні плакати та книжкові обкладинки поєднували геометричну чіткість із динамікою кольору.

Автопортрет. 1922 р.

Глущенко Микола Петрович

1901 — 1977

Микола Глущенко — український живописець, один із найпомітніших митців ХХ століття, у творчості якого поєдналися експресіонізм, нова речовинність, фовізм і постімпресіонізм. Навчався у Берліні, де його викладачем був Еміль Вольфсфельд. Уже ранні твори (“Шахісти”, “Картярі”, “Любовна пара”) засвідчили його високу культуру рисунка та композиції. У 1925 році він разом з іншим українським митцем Іваном

Бабієм взяли участь у знаменитій виставці «**Нова речевість**», на якій їхні роботи були показані поруч із Отто Діксом, Джіно Северіні, Георгом Гроссом. У 1927 році М. Глущенко став закордонним членом АРМУ.

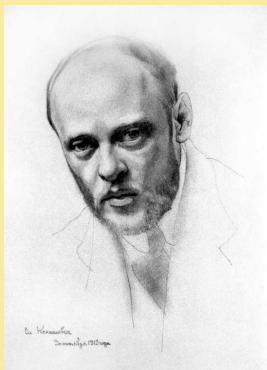
Під час війни писав твори в дусі соцреалізму, але в 1960-х повернувся до постімпресіоністської манери. Сьогодні М. Глущенко постає не тільки як видатний художник, а і як важлива історична постать, яка своєю творчістю розхитувала межі радянського канону, допомагаючи молодшому поколінню художників відновити авангардні пошуки на кращих прикладах західного мистецтва ХХ ст.

Берег Сени, 1930 рр.

Жук Михайло Іванович

1883 — 1964

Михайло Жук — український живописець, графік, педагог і письменник, чия творчість поєднала естетику стилю модерн із національними мотивами. Народився в Каховці, навчався в Київській школі Мурашка, Московському училищі живопису, скульптури й архітектури, а також у Краківській

академії мистецтв. Викладав у Чернігові, був одним із

засновників Української академії мистецтв (1917), згодом працював в Одеському художньому інституті, очолюючи графічну та керамічну майстерні. Член Асоціації революційного мистецтва України.

Його манеру вирізняють декоративність, увага до української тематики та символів.

Роботи М. Жука зберігаються в Національному художньому музеї України. Михайло Жук залишив помітний слід у розвитку українського мистецтва, поєднавши в своїй творчості образотворче й літературне начало в єдину естетичну систему.

Портрет Павла Тичини
1919 р.

Іван Ілліч Касіян

1896 — 1976

Василь Касіян — український графік, мистецтвознавець. Народився в селі Микулинці на Івано-Франківщині. Закінчив Карлів університет і Академію мистецтв у Празі. Празький період став одним із найяскравіших у творчості художника, приніс йому

європейське визнання і утвердження в професійному мистецтві. Повернувшись в Україну, став активним діячем культурного життя, членом Асоціації революційного мистецтва України (АРМУ). Викладав у Київському та Харківському художніх інститутах.

Основну увагу приділяв станковій і книжковій графіці, працював у техніках офорту, деревориту, літографії, сухої голки. Його твори вирізняються соціальною тематикою, увагою до людини праці,

Він сформував школу українських графіків XX століття, що поєднала гуманізм, національний дух і високий професіоналізм.

Трамвай №8. Папір, офорт, 1925 р.
Музей історії міста Києва

Хвостенко-Хвостов Олександр Веніамінович

1885 — 1968

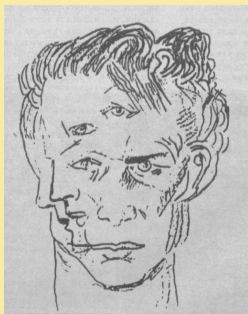
Олександр Хвостенко-Хвостов — український художник театру, графік. Навчався в Московському училищі живопису, скульптури та архітектури. 1918 року переїхав до Києва, навчався в майстерні Олександри Екстер, працював плакатистом і художником театрів. Від 1919 року жив у Харкові,

оформлював газети та сатиричні журнали. Тут відбулося його становлення як сценографа. У 1921 році став одним із засновників і головним художником Героїчного театру в Харкові, де впроваджував принципи конструктивізму. З 1925 по 1952 рік оформлював вистави в Харківській і Київській операх,

Був членом Асоціації революційного мистецтва України (АРМУ) Його сценографія поєднувала архітектонічну ясність, динаміку та колористичну експресію, ставши важливою сторінкою в історії українського театрального авангарду.

О. Хвостенко-Хвостов. Ескіз до вистави "Містерія-Буфф".
Героїчний театр, Харків, 1921

Довженко Олександр Петрович

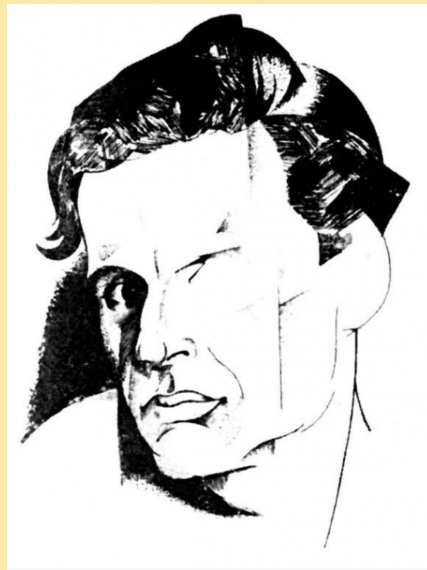
1894 — 1956

Олександр Довженко — видатний український художник, графік, письменник і кінорежисер, активний учасник мистецьких об'єднань. Його художня творчість вирізняється щирою любов'ю до природи, ліричним відчуттям часу й глибинним переживанням людської долі. У ранні роки він виявляв потяг

до малярства, графіки, працював над портретами, пейзажами.

Режиссер легендарного фільму “Земля” 1930 р., який входить у двадцятку найкращих фільмів усіх часів і народів. У кіномистецтві Довженко здобув міжнародне визнання як режисер і сценарист. Його фільми поєднували епічну композицію з поетичною метафорою, український конкретний досвід — із універсальною формою. Участь у діяльності АРМУ відображала його віру в те, що мистецтво може бути рушієм суспільних змін. Довженко утверджував ідею, що художник має реагувати на час, формувати образ нового, не замикатися в чисто естетичному вимірі.

Об'єднуючи художньо-графічні пошуки, літературну майстерність і кінематографічну інновацію, Олександр Петрович Довженко залишив спадщину, яка триває — як голос української культури, що поєднує національні витоки з авангардною формою.

Незавершений автопортрет

Репресії проти авангардистів та закриття всіх мистецьких об'єднань

Уже 23 квітня 1932 року, під час Голодомору в Україні, ЦК ВКП(б) ліквідувала всі мистецькі об'єднання, але до нової організації, яка мала постати натомість, було вирішено брати не всіх.

Основні критерії прийому до Спілки з'явилися вже за місяць: 23 травня 1932 року І. Гронський у «Літературній газеті» вперше вжив поняття «соціалістичний реалізм» та виклав основні принципи його методики, які розробляли М. Горький, А. Жданов та Й. Сталін.

Саме через процедуру вступу до Спілки художників було вирішено змусити відмовитись від авангардних принципів творчості та нав'язати їм засади методу соціалістичного реалізму.

До весни 1933 року з керівних посад було усунуто всіх, хто будь-коли активно сприяв українізації або симпатизував об'єднанням модерністів, а в листопаді–грудні 1933-го нове керівництво НКО на чолі з В. Затонським організувало пленум Оргбюро Спілки художників та скульпторів України, на якому в присутності багатьох митців відбувся публічний осуд бойчукістів та загалом митців лівого ухилу.

Репресії проти авангардистів та закриття всіх мистецьких об'єднань

Серед творчої інтелігенції, пов'язаної із бойчукістами, АРМУ та першим вищим державним закладом художньої освіти (УАМ, КІПМ, КХІ), радянськими каральними органами були знищені: М. Бойчук, С. Гіляров, Д. Дяченко, Ф. Ернст, М. Івасюк, М. Касперович, І. Липківський, С. Матушевський, Ю. Михайлів, О. Мурашко, С. Налепінська-Бойчук, І. Падалка, Г. Пустовіт, О. Рубан, В. Седляр, Ф. Шміт, К. Сліпко-Москальців, І. Шульга, Д. Щербаківський та інші.

Повернулися після репресій:

О. Бізюков, І. Врона, К. Гвоздик, О. Кравченко. Невідомою є доля члена ЦБ АРМУ П. Горбенка.

Варто зауважити, що репресивна машина радянської влади була нерозбірливою, адже вона знищила не тільки бойчукістів, а і їхніх критиків від держави — В. Затонського та А. Хвилю, а також окремих членів ворожого щодо АРМУ об'єднання АХЧУ (В. Сільвестрова, М. Попова, І. Шульгу та інших

XX з'їзд Комуністичної партії Радянського Союзу

XX з'їзд Комуністичної партії Радянського Союзу відбувся в Москві 14–25 лютого 1956 року і став однією з ключових подій у політичній історії СРСР. Його головним змістом стала спроба часткового перегляду сталінської спадщини та початок процесу, який згодом дістав назву “відлиги”. На цьому з'їзді Микита Хрущов виголосив доповідь **«Про культ особи і його наслідки»**, у якій засудив масові репресії, порушення законності та зловживання владою в період правління Йосипа Сталіна. Ця доповідь мала величезний суспільний резонанс — вона підірвала міф про непогрішність сталінської системи та викликала широкий процес переосмислення минулого.

Після XX з'їзду почалося часткове звільнення політв'язнів, реабілітація репресованих, пожвавлення культурного й інтелектуального життя. Водночас засудження «культу особи» не означало відмови від самої тоталітарної системи, але стало першим кроком до її поступового ослаблення.

Визнання митців АРМУ

Переломним моментом у процесі правдивого висвітлення творчості бойчукістів у радянському мистецтвознавстві стало видання 1967 року п'ятого тому «Історії українського мистецтва» зі статтями В. Афанасьєва, Ю. Белічка, Л. Владича, І. Врони, В. Касіяна.

Особливістю видання є 290 ілюстрацій, серед яких репродукції творів, зокрема, М. Бойчука, С. Налепінської-Бойчук, Т. Бойчука, В. Седляра, І. Падалки, О. Павленко, М. Рокицького, О. Мизіна, К. Гвоздика, М. Шехтмана та інших бойчукістів.

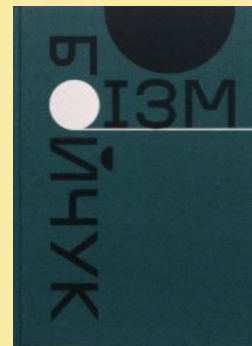
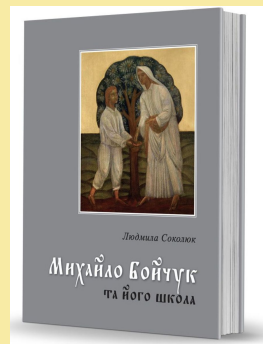
Великий внесок у реабілітацію М. Бойчука та його школи внесла бойчукістка О. Павленко, яка активно спілкувалася з багатьма мистецтвознавцями, зокрема з С. Білоконем, Д. Горбачовим, В. Лебедєвою, Б. Лобановським, Л. Череватенком. Ці листування та розмови потім стали основою для спогадів, видань та статей у періодичних виданнях

У 1990 році у Львівській картинній галереї відбулася міжмузейна виставка «Бойчук і бойчукісти, бойчукізм», в якій особливе місце було відведено маловідомих творам, переданим на депозитне збереження Я. Музиною.

Докторська дисертація Л. Соколюк «Михайло Бойчук та його концепція розвитку українського мистецтва (перша третина ХХ ст.)» (2004) містить аналіз архівних та бібліографічних джерел включно з періодикою 1917–1937 років та розвідками іноземних дослідників.

Значною подією культурного життя України стала виставка «Бойчукізм. Проект «великого стилю» 2017 року в «Мистецькому арсеналі». Виданий за її результатами однойменний каталог зі статтями Л. Соколюк, С. Білоконя, В. Величко, Я. Кравченка, О. Ковальчука та Т. Огаркової містить раніше не опубліковані репродукції творів бойчукістів із державних та приватних збірок, представлених на виставці, а також рідкісні фотографії, серед яких — розписи Будинку преси ім. М. Коцюбинського, клубу ДПУ, стінописів у клубах сіл Красностав та Катаржин.

Каталог «Спецфонд 1937–1939 років. З колекції НХМУ» є цінним джерелом як репродукцій творів бойчукістів, так і облікової інформації про них в НХМУ. Також видання містить короткі біографії маловідомих митців 1920-х — 1930-х років.

Визнання митців АРМУ

Слід відзначити публікацію Олени Кашуби-Вольвач «Педагогічні програми Олександра Богомазова 1922–1928 років», яка розкриває прагнення митця передати молодшим поколінням своє бачення аналітичного розкладу форми та знання властивостей кольору.

Значною подією у висвітленні життя та творчості О. Богомазова стала виставка «Олександр Богомазов: творча лабораторія» 2019 року, яку організувала О. Кашуба-Вольвач в НХМУ, та виданий за її результатами однойменний альбом-каталог.

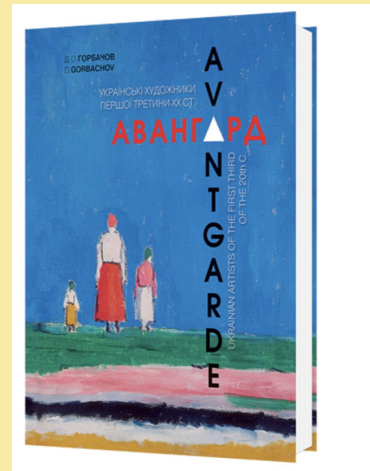
Колекціонер Джеймс Баттервік видав у 2016 році книжку «Alexander Bogomazov. 1880–1930», в якій вмістив відомі твори О. Богомазова з приватних та музейних колекцій України, Європи та Америки, фотографії реконструкції розпилю колод, зображеного на одній із картин.

Каталог канадської виставки «Феномен українського авангарду» (2001) містить статтю Людмили Ковальської «Художник Віктор Пальмов і український авангард», в якій описано всі періоди біографії та творчості митця.

Виняткова роль у поверненні з забуття імені В. Пальмова належить українському мистецтвознавцю Д. Горбачову. Він перший почав організовувати виставки за участю робіт В. Пальмова з колекції НХМУ, посприявши також і якісній першопублікації його творів.

У виданнях та статтях дослідника вперше після сталінських часів почала з'являтися не тільки об'єктивна оцінка творчості митця в розвитку українського авангарду, а і біографічні факти, про які не було згадки десятки років.

Книга Дмитра Горбачова «АВАНГАРД. Українські художники першої третини XX століття» — це безцінний внесок у збереження та осмислення спадщини українського мистецького авангарду.

Визнання митців АРМУ

ВИСТАВКА «БОЙЧУКІЗМ. ПРОЕКТ «ВЕЛИКОГО СТИЛЮ» 2017 р.

На виставці було представлено понад 300 живописних, графічних, мозаїчних творів Михайла та Тимофія Бойчуків, Василя Седляра, Івана Падалки, Софії Налепинської, Оксани Павленко, Антоніни Іванової, Миколи Рокицького, Сергія Колоса, Охріма Кравченка.

Були представлені унікальні, збережені у фондах Національної академії мистецтв України роботи студентів майстерні монументального розпису 1920-х років. Гончарний посуд, що створений за ескізами бойчукістів. Зокрема, таріль 1919 року «Славний боєць за волю України гетьман Іван Мазепа». Представлено оригінал першого видання «Кобзаря» Тараса Шевченка з ілюстраціями художника Василя Седляра, 1931 року. Мало відомий доробок бойчукістів у галузі сценографії – проекти сценічних декорацій, ескізи костюмів для театральних постановок і навіть маріонетки лялькового театру.

